

Metodické listy – štruktúra

Názov vyučovacieho projektu/metodického listu/uviedenie témy

Názov

Opakovanie.

Zistenie hudobných kompetencií žiakov začínajúceho 5. ročníka ZŠ na základe výstupných štandardov HUV z primárneho vzdelávania podľa IŠVP.

Uvedenie „témy“ Opakovanie

Metodický list zameraný na opakovanie, preverenie kompetencií žiakov v predmete hudobná výchova:

Čo má žiak vedieť na konci 4. ročníka z HUV (vybrané z IŠVP):

Spev:

- spievať čisto a rytmicky správne (bez špecifikácie: b-d2, rôzne piesne a hry),
- spievať jednoduchý dvojhlas (kánón, burdon, ostinát),
- spevne (hlasom) improvizovať a elementárne komponovať,
- intonovať podľa notového zápisu melodické modely a dirigovať taktovacie schémy 2/4, 3/4, 4/4,

Hra na hudobných nástrojoch:

- hrať na elementárnych nástrojoch, na telo (body music), na objektoch podľa zápisu jednoduché útvary,
- improvizovať a vytvárať inštrumentálny sprievod (burdón, ostinató T-D, voľný zvukomalebný sprievod),

Počúvanie:

- poznať **špecifiká** ľudovej hudobnej kultúry regiónu,
- verbálne a pohybom **vyjadrovať** počúvanú hudbu, resp. vyjadriť pocity z počúvanej hudby pohybom a inými umeleckými prostriedkami,
- rozoznávať rôzne **funkcie** hudby (estetická, umelecká, spoločenská, zábavná, úžitková),
- identifikovať, charakterizovať a terminologicky správne **pomenovať hudobno-vyjadrovacie prostriedky** (melódia, tempo, rytmus, zvuková farba, dynamika, harmónia, forma, melódia stúpajúca, klesajúca; tempo pomalé, stredné, rýchle; rytmus – taktová schéma a rytmické modely, dynamika – piano, pianissimo, mezzoforte, forte, fortissimo, crescendo, decrescendo; akcent; harmónia durová, mólóvá, forma – kontrastné časti, str. 20, PV),
- **identifikovať** (rozoznať? vymenovať?) **nástrojové** obsadenie (nástroje skupiny symfonického orchestra, niektoré konkrétne hudobné nástroje), **hudobné formy**

a **žánre** (pieseň, koncert, opera, muzikál, komorná hudba, hudba klasická, ľudová, tanečná, zábavná, populárna; motív, veta, predvetie, závetie, opakovanie, kontrast),

- vytvoriť (zapísať), prečítať a realizovať (hlasom, alebo hrou na nástroji) notový zápis.

Záver – alebo zhrnutie

Uvedená systematizácia obsahových a výkonových štandardov vychádza zo základných foriem existencie hudby v škole: spev, hra, počúvanie, čo neznamena, žeby sme poslanie, zmysel a obsah ostatných, súvisiacich (vyjadrovacích) činností redukovali. Je logické, že na hudobnej výchove sa žiak musí učiť primárne a dominantne hudbu, formovať sa musia tie kompetencie, pomocou ktorých sa hudba produkuje (vytvára, t.j. produkcia a zvuková hudobná interpretácia) a pomocou ktorých sa počúva. Prirodzene potom sekundárne tie kompetencie, ktoré s hudbou súvisia (vyjadrovanie slovom, pohybom, výtvarne, dramaticky, čím ich nepokladáme za zbytočné, práve naopak).

Učiteľ si sám môže vytvoriť modifikácie zisťovania hudobných kompetencií žiakov na začiatku 5. ročníka, hlavne preto, aby vedel, na čo môže nadviazať a čomu sa musí venovať intenzívnejšie.

Opis úlohy/zadanie

Výber obsahov na opakovanie (činností, piesní, skladieb)

Uvedené obsahy, piesne a skladby sú vybrané zo štandardov IŠVP a z učebníc primárneho vzdelávania.

Učiteľ si určí podľa okolností a potreby rozsah a obsahu.

Považujeme za dôležité štandardné kompetencie z primárneho vzdelávania zodpovedne a kvalitne zopakovať, upevniť, v prípade potreby doučiť a docvičiť.

Obsahy sú nižšie uvedené podľa oblastí, nie v prísnej postupnosti na konkrétnu hodinu. Učiteľ si z uvedených obsahov sám môže zostaviť jednu alebo dve hodiny.

Obsah opakovania:

1. Hlasová rozcvička
2. Sluchová rozcvička
3. Spev piesní
4. Spev a hra na elementárnych hudobných nástrojoch
5. Počúvanie hudby

Učiteľ si z uvedených obsahov sám môže zostaviť jednu alebo dve hodiny, príp. modifikovať počet a výber ukážok podľa individuálnych potrieb a záujmu žiakov, ale je potrebné dodržať stanovené ciele tematického celku, ako aj zastúpenie činností- spev, dvojhlasný spev, počúvanie hudby, príp. pohybové činnosti.

Postup

Spev

1. Hlasová rozcvička
  - správny postoj (postoj znamená aj posediačky, uvoľnené vystreté držanie tela,)
  - správne dýchanie (hlboké, nosom, bez pohybu tela)
  - tvorenie tónu (mäkké, nenásilné)
  - uvedomenie si rezonančných dutín
  - otváranie úst a artikulácia pri speve
  - precvičenie dynamiky spevu
  - melodické a rytmické motívy z opakovaných piesní (pri nácviku, z nacvičovaných piesní)
  - na záver spev vybranej piesne, napr. Zahrajte mi muzikanti
2. Sluchová rozcvička
  - spev: jednoduché motívy precvičované so solmizáciou a fonogestikou (s-l-s-m, s-fm, s-f-m-r-d a pod.)
  - Spev piesne Zlatá brána
  - spev piesne podľa fonogestiky na solmizačné slabiky s-l-s-m (podobne Maličká som a iné)
  - možno vyskúšať jednoduchý dvojhlas pomocou fonogestiky (voliteľné)

Spev a hra na elementárnych hudobných nástrojoch (Orff)

1. **Spev** piesne Maličká som s **hrou** na elementárnych hudobných nástrojoch a na tele
  - spev piesne (správnou hlasovou technikou)
  - výber – rozdelenie nástrojov a jednoduchý sprievod (napríklad paličky na každú štvrtú dobu, triangel na každú prvú dobu, atď.)
  - podobne hra na tele (opäť vybraná skupina)
2. Preverovanie kompetencií **dvojhlasného** spevu
  - opakovanie piesne Pokapala na salaši a následne spev kánonu
  - opakovanie piesne Zelená sa bučina a spev kánonu
  - opakovanie piesne Dínom, dánom a následne spev opakujúcej sa kvarty úvodného motívu (na začiatku vždy je potrebné dobre precvičiť druhý hlas, v tomto prípade opakujúcu sa kvartu na text dí-nom, dá-nom, t.j. d-s, - d-s, - čiarka za so znamená spodné so - viackrát, kým to nemajú upevnené)
  - opakovanie piesne Dínom, dánom s dirigovaním dvojštvrtového taktu
  - opakovanie piesne Dú valasi, dú a následne spev opakujúcej sa kvarty (opakuje sa podľa učebnice z 3. ročníka motív dú-ú, dú-ú, solmizačne d-s, - d-s,
  - opakovanie piesne Dú, valasi, dú viachlasne aj s hrou na xylofón (žiaci hrajú druhý hlas, pre zjednodušenie vyberieme ostatné kamene xylofónu)
  - improvizovanie hlasom je možné zopakovať na ľubovoľnej piesni (napríklad jeden rad spieva prvý hlas, druhý rad druhý rad a tretí rad môže hravým spôsobom vytvárať ilustračné zvukomalebne zvuky, napodobňovať zvončeky,

prírodu, vtáčiky a podobne)

Počúvanie hudby

1. Ktoré piesne **regiónu** poznáme?
  - Brainstorming, počúvanie a selekcia (pre stredoslovenský región príklady prirodzene vzdialené napr. západoslovenské a východoslovenské a naopak)
2. Rozoznávanie hudobných nástrojov
  - Július Letňan – Zázračná muzika (učebnica 5.r.). Vybrané ukážky nástrojov.
3. Rozoznávanie **funkcie** hudby
  - Bedřich Smetana – Pochod komediantov (učebnica 5.r.).. Určenie funkcie hudby
4. Rozoznávanie **funkcie** hudby a **nástrojové** obsadenie; príklady sa použijú krátke max 1':
  - **Vážna** hudba: Camille Saint Saens Karneval zvierat (3r – str.25) a <https://www.youtube.com/watch?v=5LOFhskAYw>
  - **Populárna** hudba - populárna pieseň ľubovoľný príklad
  - **Ľudová** hudba - ľudová napr. ľubovoľný čardáš alebo Husličky z javora (4r – str. 57) a <https://www.youtube.com/watch?v=cq2TxzJeg>
  - **Vážna** hudba - hymnická pieseň Kto za pravdu horí, Aká si mi krásna (4r – 18,19) a <https://www.youtube.com/watch?v=HcVcMhvLav0>
5. Pomenovať základné **vyjadrovacie prostriedky** hudby a rozoznať žánre a formy hudby: možno použiť metódu tvorivej aplikácie, t.j. po zopakovaní, čo je prostriedok (niečo, pomocou čoho niečo vyjadríme, napr. slovom (že niečo chceme), gestom, hlasom (tichým, hlasným) a pod. upozorníme, že sa učili aj prostriedky vyjadrovania hudby, najprv spoločne zopakujem, ktoré si explicitne zapamätali (melódia, rytmus, harmónia, farba, dynamika atď. a napíšeme ich na tabuľu), potom rozdelíme žiakov na skupiny a určíme, že majú vytvoriť a predviesť určené prostriedky (ľubovoľnú melódiu – spevom alebo hrou na nástroji, napr. metalofónu a pod., rytmus hrou na tele alebo nástroji, harmóniu ľubovoľným hlasovým alebo nástrojovým súzvukom, farbu, dynamiku atď. Celý proces je taktne riadený pomáhajúcim a upevňujúcim učiteľom, čiže nemusí ísť o explicitné a jednoznačne presné príklady žiakov.
Hádanka: vyberieme a pustíme ukážku a žiaci určia, ktorý prostriedok bol najvýraznejší, napr.
  - **dynamika** Camille Saint Saens Karneval zvierat (3r – str.25) – začiatok Introdukcia a kráľovský pochod leva <https://www.youtube.com/watch?v=5LOFhskAYw>
  - **rytmus** Camille Saint Saens Karneval zvierat (3r – str.25) - od 1'58'' a <https://www.youtube.com/watch?v=5LOFhskAYw> a podobne

Podmienky realizácie úlohy

Časová dotácia: 1- 2 hodiny

Priestor: trieda

Pomôcky a technické vybavenie: klavír, elementárne hudobné nástroje Orffov inštrumentár, minimálne audio prehrávač, optimálne audio a video prehrávač (ideálne kompletne digitálne počítačové vybavenie s pripojením na internet a audiovizuálnym

prehrávaním)

Čo sa úlohou preverí/aké kompetencie preverujeme, overujeme

Overujeme kompetencie predmetu hudobná výchova, ktoré má mať žiak po absolvovaní primárneho vzdelávania podľa IŠVP.

Vzdelávacie štandardy, ktorých predmetov sa plnia/prierezové témy

Opakovanie a upevňovanie kompetencií z PV

Prierezové témy:

Osobnostný a sociálny rozvoj

Mediálna výchova

Multikultúrna výchova

Doplniť ukážky žiackych prác, ak sú k dispozícii

Doc. PaedDr. Libor Fridman, PhD.